

Vlaams
Parlement

stuk **948** (2010-2011) – Nr. 6
ingediend op 11 april 2011 (2010-2011)

Ontwerp van decreet

tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009

Hoorzitting

met vertegenwoordigers van
ODE, COGEN Vlaanderen, BelPV, Voka en FEBELIEC

Verslag

namens de Commissie voor Woonbeleid, Stedelijk Beleid en Energie
uitgebracht door de heer Wim Wienen

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Jan Penris.

Vaste leden:

mevrouw Griet Coppé, de heer Carl Decaluwe, mevrouw Veerle Heeren, de heer Veli Yüksel;
de heren Chris Janssens, Jan Penris, Wim Wienen;
de heer Filip Anthuenis, mevrouw Mercedes Van Volcem;
de dames Else De Wachter, Michèle Hostekint;
de heer Marc Hendrickx, mevrouw Liesbeth Homans;
mevrouw Patricia De Waele;
mevrouw Mieke Vogels.

Plaatsvervangers:

de heren Robrecht Bothuyne, Tom Dehaene, Dirk de Kort, mevrouw Valerie Taeldeman;
de heer Frank Creyelman, mevrouw Marleen Van den Eynde, de heer Christian Verougstraete;
de dames Irina De Knop, Vera Van der Borgh;
de heren Patrick Janssens, Bart Martens;
de heer Bart De Wever, mevrouw Goedeke Vermeiren;
de heer Peter Reekmans;
de heer Hermes Sanctorum.

Stukken in het dossier:

- 948** (2010-2011) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
– Nr. 2: Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
– Nr. 3: Advies van de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen
– Nr. 4: Amendementen
– Nr. 5: Verslag over hoorzitting

INHOUD

I.	Hoorzitting met de Organisatie voor Duurzame Energie (ODE).....	4
1.	Presentatie.....	4
2.	Bespreking.....	6
II.	Hoorzitting met COGEN Vlaanderen.....	8
1.	Presentatie.....	8
2.	Bespreking.....	9
III.	Hoorzitting met BelPV.....	10
1.	Presentatie.....	10
2.	Bespreking.....	13
IV.	Hoorzitting met Voka	15
1.	Presentatie.....	15
2.	Bespreking.....	17
V.	Hoorzitting met FEBELIEC.....	19
1.	Presentatie.....	19
2.	Bespreking.....	21
	Gebruikte afkortingen	22

Op donderdag 17 maart 2011 hield de Commissie voor Woonbeleid, Stedelijk Beleid en Energie de tweede hoorzitting naar aanleiding van het ontwerp van decreet tot wijziging van het Energiedecreet van 8 mei 2009. Aan het woord kwamen vertegenwoordigers van ODE, COGEN Vlaanderen, BelpV, Voka en FEBELIEC.

I. HOORZITTING MET ODE

1. Presentatie

De heer *Bart Bode*, algemeen directeur van ODE, leidt zijn presentatie in met de algemene visie op hernieuwbare energie van zijn organisatie. Een eerste principe is dat de ondersteuning van hernieuwbare energie nodig en verantwoord is. Dat heeft in de eerste plaats te maken met de klimaatdoelstellingen van de Europese Unie. Verder kan een dergelijk beleid ook zorgen voor een grotere onafhankelijkheid inzake energievoorziening. Het systeem van de groenestroomcertificaten wordt gezien als een beloning voor vermeden kosten. Het is de bedoeling een substantiële marktpositie te creëren, onder meer om investeringen aan te trekken.

ODE pleit dus voor een gedragen ontwikkeling van hernieuwbare energie in Vlaanderen. Daarom hecht de organisatie veel belang aan een stabiel beleid. Een stabiel beleid betekent echter geen star beleid. Het evaluatieproces dat volgende week wordt opgestart, moet leiden tot een grondige bijsturing van het groenestroomcertificatensysteem. ODE vraagt dat er voor een bijsturing van het beleid voldoende en tijdig overleg zou worden gepleegd met de sector. Het optrekken van de quota is volgens ODE absoluut noodzakelijk. Daarom pleit de heer Bode voor het behoud van het systeem van de groenestroomcertificaten. Binnen de voorziene evaluatie zal ODE voorstellen doen voor bijsturing en modulatie van het huidige systeem.

Bij de wijziging van het decreet is het belangrijk dat de onrendabele top, die toch een van de maatstaven is bij het bepalen van de ondersteuning, afgetoetst wordt aan de realiteit, in overleg met de sector.

ODE is voorstander van een modulair systeem van groenestroomcertificaten, via een technologiefactor. Dat systeem zal worden toegelicht bij de evaluatie. Voor de sector windenergie moet er dringend werk worden gemaakt van een efficiënter vergunningenbeleid. Volgens de minister wordt daaraan ook gewerkt. Het heeft niet veel nut de groenestroomcertificaten preciezer te bepalen als er in de praktijk geen projecten kunnen worden uitgewerkt.

De algemeen directeur bepleit vooral een aanpassing van de timing. De daling van de boeteprijs stelt hij in vraag. ODE vraagt een snelle verhoging van de quota. In de markt van de groenestroomcertificaten zit een dalende trend. Sinds eind vorig jaar, eigenlijk sinds de aankondiging van de wijziging van het decreet, is de handel in groenestroomcertificaten quasi stilgevallen. Wie op dat ogenblik geen langetermijncontract had, vindt geen koper meer voor zijn groenestroomcertificaten. De distributienetbeheerders rekenen een administratieve kost aan voor de aankoop van groenestroomcertificaten. Dit vindt ODE onaanvaardbaar. In de praktijk is de vergoeding van de onrendabele top aan het zakken. Als men het systeem wil bijsturen, moet men nochtans ook kijken naar de verkoopwaarde van de certificaten.

Een grafiek toont de verhouding tussen de beschikbare en de in te leveren groenestroomcertificaten. Een verhoging van de quota is noodzakelijk omdat de vooropgestelde quota de groei onvoldoende volgen. Dat betekent dat hernieuwbare energie goed vooruitgaat in Vlaanderen. Een klein overschot stimuleert misschien de flexibiliteit op de markt, maar door een groot overschot dreigt de groei stil te vallen. ODE stelt voor om de quota te koppelen aan de toename van de doelstellingen binnen het groeipad naar 2020. ODE stelt dat

een aandeel van 16 tot 18 percent uit energie uit hernieuwbare bronnen mogelijk is tegen 2020. Het potentieel ligt dus hoger dan de doelstelling van 13 percent. Er zijn wel degelijk mogelijkheden in Vlaanderen. ODE vraagt zich af of Vlaanderen wel voldoende ambitieus is. Het is belangrijk de bevoorradingszekerheid te versterken. Investeren in hernieuwbare energie is ook investeren in economische groei. Een efficiënt vergunningenbeleid is in dat verband noodzakelijk.

De heer *Francies Van Gijzeghem*, projectleider van het bio-energieplatform, licht de standpunten van de sector bio-energie toe. Biomassa-installaties vergen een continue input van grondstoffen. Grondstoffen kunnen in respectievelijk vaste, vloeibare en gasvormige toestand worden aangewend. Voorbeelden van vaste grondstoffen zijn hout, landbouwgewassen, nevenstromen, gft en organisch-biologische afvalstromen. De vloeibare stromen zijn plantaardige olie, recuperatieolie en afvalvetten. De gasvormige grondstoffen ontstaan na de vergisting. Hier gaat het vooral om een toekomstige techniek, namelijk het opschonen van biogas uit vergisting naar biomethaan, voor injectie in het aardgasnet of als transportbrandstof. Daarnaast is er de verwerking van restproducten, voornamelijk uit de industrie of van afvalstromen. Biogasinstallaties hebben, behalve de input, nog heel wat stromen te verwerken. Voor biogas bedragen die 80 percent. Na de vergisting blijft er immers nog heel wat digestaat over, voornamelijk water, dat moet worden behandeld. Bij de verbranding zijn de reststromen – de assen – veel kleiner, 5 tot 10 percent. De voor- en de nabewerking van de grondstoffen staat in voor 50 percent van de kosten van een dergelijke installatie.

Op basis van het overleg ter voorbereiding van deze hoorzittingen zijn een aantal inzichten tot stand gekomen. Vandaag is de sector gegroepeerd rond 35 tot 40 installaties, operationeel of in opstart. Essentieel voor deze sector is de aankoopprijs van de grondstof. Die prijs fluctueert mee met de brandstofprijzen, zij het niet in dezelfde mate. Door de evolutie van de certificaten voor groene stroom en wkk is een scheefgroei ontstaan. We zakken door het operationele plafond, wat leidt tot een verlaging van de inkomsten met minstens 10 percent op korte termijn.

Het ontwerp van decreet bepaalt dat nieuwe installaties na 2011 geen ecologiepremie krijgen. Er zijn echter nog heel wat installaties in aanbouw die wel recht zouden hebben op een ecologiepremie. Men ging ervan uit dat het verschil van 30 euro, tussen installaties met en zonder e-premie, kon blijven bestaan en dat de installaties in exploitatie kunnen teren op de ecologiepremie. Daarbij veronderstelde men dat de waarde van de ecologiesteun 30 euro per megawattuur zou zijn, over een lange termijn. In de praktijk bedraagt die steun echter slechts tussen de 2 en de 10 euro per megawattuur. Daarnaast heeft de ecologiesteun eigenlijk al drie verschillende regimes gekend. Het beoordelingsniveau verschilt sterk per regime zodat een eenduidige vergelijking onmogelijk is.

Een dergelijke biomassa-installatie vergt aan de kostenzijde de input aan biomassa en digestaatverwerking, goed voor 45 percent. De rest zijn de kosten voor personeel, de financiële kosten en de afschrijvingen. De steun voor groenestroom- en wkk-certificaten bepaalt tot 60 percent van de inkomsten. Het aanstippen van deze financiële structuur toont dan ook het belang van de verwerkte grondstoffen en de certificaten.

Biogas is een nog jonge technologie, die snel evolueert. De Vlaamse milieuwetgeving is streng. De nabehandeling en de nutriëntenbalans, dus het terugbrengen van de digestaatproducten op het land, zijn niet evident. Het Mestactieplan wordt immers strenger. Er moet dus een specifieke technologie worden ontwikkeld. Het IWT en Vlaanderen in Actie maken middelen vrij om technieken voor digestaatbehandeling te ontwikkelen. Vlaanderen is op dit punt een unieke regio en er wordt hier aan fundamentele ontwikkeling gedaan. Biogas bestaat voor 50 percent uit methaan, net als aardgas. Het kan ook gebruikt worden in nieuwe toepassingen, voor injectie in het aardgasnet of als brandstof voor wagens.

Biomassa is essentieel in een beleid voor hernieuwbare energie. Sommige vormen van hernieuwbare energie kunnen alleen worden geproduceerd als er wind of zon is. Biomassa kan dus zorgen voor de ruggengraat van het systeem. Daarnaast is er ook de meerwaarde van de nutriënten en de mestverwerking.

Op basis van al deze overwegingen is de sector tot de conclusie gekomen dat een minimumsteun van 120 euro per megawattuur moet kunnen gelden voor alle vergisters. Zo niet zouden de installaties worden geconfronteerd met een verschil van 8 tot 10 euro op hun input. Dat zou een heel onevenwichtige markt creëren.

Voor de vaste en de vloeibare biomassa lopen de standpunten erg gelijk. In het ontwerp van decreet is geen getal opgenomen. Daarop werd nog niet gereageerd, omdat de markt van de certificaten voor groene stroom en wkk heel snel geëvolueerd is. De prijzen van de grondstoffen zijn sterk gestegen, door de krapte op de markt en door de uitbreiding van verschillende andere installaties in binnen- en buitenland. Door de recente evolutie van de prijzen van de certificaten voor groene stroom en wkk is er zoals gezegd een scheeftrekking gekomen. In 2009 bevond de onrendabele top zich tussen 118 en 130 euro per megawattuur. Groenestroomcertificaten zijn op dit ogenblik goed voor ongeveer 80 percent van de boetewaarde, namelijk 94 euro. Voor wkk-certificaten geldt de prijs van de minimumsteun, namelijk 27 euro. Niet alle technologieën zaten hoog genoeg in de rangschikking om te kunnen profiteren van ecologiepremie.

De heer Van Gijzeghem formuleert een voorstel tot amendement, dat impliceert dat er 105 euro per megawattuur zou worden betaald voor de certificaten van nieuw opgerichte biomassacentrales. Hij pleit ook voor de afschaffing van het onderscheid tussen een aansluiting op het middenspanningsnet of op het transmissienet. Het vangnet is immers sterk verschillend, wat leidt tot grote onzekerheid voor de exploitant. Voor de kleinschalige systemen van minder dan 10 megawatt piekvermogen voor stroom – het betreft voornamelijk systemen die op biomassa draaien – vraagt het voorstel een minimumprijs van 110 euro per megawattuur te garanderen.

ODE pleit dus voor een differentiatie. De organisatie is voorstander van een correcte subsidiëring, waardoor de installaties op een correcte manier kunnen functioneren. Hernieuwbare energie wordt immers pas gerealiseerd als de installaties draaien op hernieuwbare brandstoffen. ODE pleit ook voor een regelmatige evaluatie van de steun. Onrendabele toppen moeten samen met de sector worden bepaald. De sector is bereid tot openheid over de kostenstructuur. Een verdere ontwikkeling van biomassa is noodzakelijk voor een stabiele elektriciteitsproductie. Een gedifferentieerd park biedt een veel sterkere basis voor de toekomst. Welke actie er ook wordt ondernomen, het is belangrijk een gunstig investeringsklimaat te realiseren. Het plannen van installaties voor biomassa duurt immers drie tot zeven jaar.

2. Bespreking

De heer *Jan Penris* heeft de ondersteuning van hernieuwbare energie horen verantwoorden met het argument dat men daarmee vermeden kosten zou belonen. Daarover wil de commissievoorzitter wat meer uitleg. ODE pleit ook voor een modulair systeem van groenestroomcertificaten volgens het T-factormodel. Is dat te vergelijken met het Waalse model waarover de heer Sanctorum het gisteren al had?

De heer *Bart Bode* antwoordt dat een van de uitgangspunten bij de invoering van de groenestroomcertificaten was dat met hernieuwbare energie een aantal kosten – vooral milieu-kosten – worden vermeden.

Het modulaire systeem dat ODE bepleit, gaat deels in de richting van het Waalse systeem. ODE denkt aan een vaste waarde voor een groenestroomcertificaat, met een modulering

voor het aantal certificaten. Dat is nu al het geval voor PV-installaties in Wallonië. De facto gebeurt dat in Vlaanderen ook al voor de bijstook. Daarvoor wordt namelijk een half certificaat toegekend per megawattuur. Deze discussie moet worden gevoerd binnen de geplande evaluatie.

De heer *Hermes Sanctorum* vraagt op welke termijn ODE de quota zou willen optrekken. De deadline van 31 maart komt immers erg dichtbij.

ODE pleit voor een minimumsteun van 105 euro per megawattuur voor de nieuwe biomassa-installaties, heeft het commissielid gehoord. Over welke installaties gaat het dan precies? Gaat het ook om de omgebouwde steenkoolcentrales? Dat bedrag zal vermoedelijk boven de marktwaarde liggen. Waarom moet die steun zo hoog zijn?

De heer Sanctorum veronderstelt dat het zal gaan om gigantische bedragen en dat de distributienetbeheerders die zullen moeten doorrekenen.

De heer *Francies Van Gijzeghem* antwoordt dat de 105 euro per megawattuur berekend is op basis van een onrendabele top. In de periode 2009-2010 ontstond een duidelijke consensus over een prijs van 118 tot 130 euro per certificaat, afhankelijk van de biomassaprijzen die toen geldig waren. Het gaat om volledig nieuwe installaties. Er is dus geen sprake van bijstook. Het betreft installaties zoals die van Electrawinds, A&S in Oostrozebeke en Stora Enso. De kostenstructuur van deze installaties is heel anders, zodat 105 euro per megawattuur kan worden verantwoord als een correcte vergoeding. ODE pleit niet voor 118 tot 130 euro steun omdat de markt tegenwoordig ook functioneert met een steun van 105 euro. De uitdaging zal erin bestaan voldoende flexibel te blijven en goede alternatieven te zoeken voor de brandstoffen.

De heer *Hermes Sanctorum* veronderstelt dat dit een soort compensatie is voor de daling van de boeteprijs. De heer *Francies Van Gijzeghem* bevestigt dat. Hij ziet deze steun ook als een overgangsmaatregel. Binnen een nieuw beoordelingssysteem kan immers blijken dat de onrendabele top te hoog of te laag is. Vandaag is er binnen die sector een consensus is over 105 euro. De heer *Bart Bode* stelt vast dat de marktwaarde van de betreffende certificaten aan het dalen is. Het verhogen van de quota zou de markt terug stimuleren. Voor de toekomstige evolutie is bijvoorbeeld een koppeling aan het groeipad naar 13 percent hernieuwbare energie een mogelijkheid. Dat zou men kunnen realiseren als het nationale actieplan hernieuwbare energie voldoende is uitgewerkt voor het Vlaamse niveau.

Uit het betoog van de heer Van Gijzeghem maakt de heer *Bart Martens* op dat de verhoogde steun waarin het ontwerp van decreet voor nieuwe biogasinstallaties voorziet, ook zou moeten worden toegepast op de bestaande installaties. Dat heeft onder meer te maken met een aantal kostenstijgingen. Is het kostenplaatje wel hetzelfde voor alle types van biogasinstallaties? Is het in alle gevallen nodig om 120 euro per megawattuur te geven? Bij installaties die ook mest verwerken of die gft – dat nu gecomposteerd wordt – voorvergist, zal de onrendabele top allicht lager liggen dan bij industriële biogasinstallaties. Voor de input van biomassa rekent men een aandeel van 33 percent van de kostprijs van de installatie. Een intercommunale die vandaag al gft composteert, heeft dat materiaal echter al ter beschikking. De voorvergisting leidt tot geen enkele meerkost.

Hetzelfde geldt voor de mestverwerking. Zal het nieuwe Mestactieplan dat de afzetruimte voor mest verder inperkt, niet leiden tot een hogere prijs voor de afzet van meststromen aan de exploitanten van dergelijke installaties? Wat zou het gevolg zijn indien niet alle installaties 120 euro per megawattuur kregen? Zouden bepaalde installaties dan failliet gaan?

De heer *Francies Van Gijzeghem* vindt dit een goede vraag. Binnen de groep die dit standpunt heeft onderschreven, is er hierover een ruime discussie geweest. Op het ogenblik dat

het businessplan werd opgesteld, hadden de OBA-installaties, dus de zuivere afvalverwerkers, te maken met een overschotmarkt. De exploitant kreeg dus geld voor de verwerking. Vandaag is de situatie helemaal anders. Nu is men tot het besef gekomen dat men met die afvalstromen nog iets kan doen. Nu betalen de exploitanten een prijs van 8 tot 20 euro per ton. Daarom werd er gepleit voor een duidelijke minimumsteun van 120 euro per megawattuur.

Bij de vergisting bereikt men bij een input van 100 kilogram een restproduct van 80 kilogram, dat voor het overgrote deel uit water bestaat. Waterzuivering is dus een belangrijk onderdeel van het proces. Op dat vlak zullen de normen strenger worden. Bijkomende investeringen zullen noodzakelijk zijn. De landbouwvergisters gebruiken ongeveer voor 50 percent eigen producten, bijvoorbeeld energiegewassen of mest. Mest heeft echter een heel slechte energiedensiteit. Het bevat slechts 8 percent droge stof. Het is op basis van die droge stof dat men de energie, biogas, moet maken. Een pure mestvergister kan zelfs met een steun van 140 of 150 euro niet rendabel worden. Hoe lager de boete, hoe meer energierijke producten men nodig heeft om de balans in evenwicht te houden.

De nutriënten hebben zeker hun waarde, maar op korte termijn betekent dat niet dat men er veel geld wil voor geven. OBA-installaties en landbouwinstallaties moeten nog altijd betalen – 5 tot 15 euro per ton – om die producten op het land te laten uitrijden of om ze extern te laten verwerken.

De twee bestaande gft-vergistingsinstallaties liggen in respectievelijk Ieper en Brecht. Het gaat om volledig nieuwe investeringen. Bij de oprichting daarvan was er een duidelijk subsidiekader, maar nu is dat niet meer het geval. Als bestaande gft-installaties na tien tot twaalf jaar aan het einde van hun levensduur komen en een upgrade willen, is een volledig nieuwe investering nodig. Die wordt afgewenteld op de minimumsteun of op de certificatenprijs.

Uit de onrendabeletoppenstudie voor gft en vergisting blijkt dat een steun van 120 euro echt een ondergrens is. Zo niet dreigt voor bepaalde installaties ronduit het faillissement.

II. HOORZITTING MET COGEN VLAANDEREN

1. Presentatie

De heer *Jean-Pierre Lemmens*, afgevaardigd bestuurder van COGEN Vlaanderen, toont een grafiek die de basisprincipes van het energielandschap in kaart brengt. Onderaan worden de behoeften van de mens voorgesteld. Die vergen energie van een welbepaalde kwaliteit, waarvoor de primaire energiebronnen die in de natuur te vinden zijn, een transformatie moeten ondergaan. De drie sectoren van de energiewereld zijn dus de energiebronnen, de transformatiesector en het eindgebruik. Iedere duurzame energiepolitiek moet aandacht hebben voor deze zogenaamde ‘trias energetica’: beperk het gebruik, put uit duurzame bronnen en zorg voor de meest efficiënte transformatie.

Wkk bevindt zich op het tweede niveau. Wkk mag dus niet worden beschouwd als een hernieuwbare energiebron. Het is een transformatietechnologie. Die technologie is belangrijk omdat wkk, in vergelijking met gescheiden productie, een besparing van 10 tot 20 percent aan primaire brandstoffen kan realiseren. Bij wkk kan men op basis van een input van fossiele brandstoffen of biomassa, twee uitgaande energiestromen creëren van een totaal verschillende kwaliteit, enerzijds kracht of elektriciteit, anderzijds warmte of koeling. De warmte en de elektriciteit die in een wkk samen worden geproduceerd, kunnen ook op een gescheiden manier worden geproduceerd. Dan gebeurt voor warmte in een ketel en voor elektriciteit in een elektriciteitscentrale, met bijhorend transport- en distributiesysteem.

Om aanzienlijke energiebesparingen te realiseren met wkk moeten een aantal voorwaarden vervuld zijn. Er moet een haalbare warmtevraag zijn, de installatie moet goed ontworpen zijn en ze moet goed uitgebaat worden.

De Vlaamse overheid heeft ingezien dat wkk een plaats verdient in zijn energiebeleid. Daarom heeft ze een steunmechanisme uitgewerkt met enerzijds strategische investeringssteun en ecologiepremies en anderzijds het systeem van warmtekrachtcertificaten. Het voorliggende ontwerp van decreet betreft vooral dat laatste. Dat systeem is in voege gegaan in 2005. Vooraf werd ingeschat hoe het in de eerste jaren zou evolueren. Op basis van die schatting werden quota vastgelegd. De doelstelling voor 2012 was echter al in 2008 bereikt. Vanaf 2008 genereerden de producenten dus meer certificaten dan er moesten worden ingeleverd. Eind 2008 werd de Vlaamse overheid hiervan op de hoogte gebracht.

De voorbije jaren is dit verschil nog groter geworden. Op dit ogenblik hebben de producenten ongeveer 3,5 keer meer certificaten dan er dit jaar moeten worden ingeleverd. De producenten wachten om deze certificaten in te leveren, omdat ze ervan uitgaan dat de quota verhoogd zullen worden. Nu heeft de Vlaamse overheid ingezien dat het systeem in elkaar dreigde te storten. Daarom heeft ze een voorstel tot aanpassing van de quota geformuleerd.

De twee belangrijkste problemen voor de wkk waren dus het certificatenstelsel dat dreigde in elkaar te storten en de beslissing om de ecologiepremie en de strategische investeringssteun voor wkk niet te weerhouden.

Nu ligt er een ontwerp van decreet voor tot wijziging van het Energiedecreet. De wkk-producenten zijn blij dat de quota eindelijk worden verhoogd. Met de voorgestelde cijfers zal het echter nog jaren duren vooraleer er opnieuw een marktevenwicht komt.

Het ontwerp voorziet ook in een verhoging van de minimumgarantie, het beruchte vangnet. De wkk-producenten betreuren evenwel dat het vangnet alleen geldt voor de kleine wkk's, aangesloten op het distributienet. Hoewel de verlaging van de boetewaarde van 45 naar 41 euro geldt voor de nieuwe installaties, heeft ze een invloed op alle installaties, niet alleen op de nieuwe.

In 2008, toen duidelijk werd dat er problemen waren, heeft het Wkk-Overlegplatform aan de overheid een signaal gestuurd dat actie nodig was: op korte termijn een verhoging van de quota en op langere termijn een aanpassing aan het bestaande systeem. Minister Van den Bossche, de VREG en het VEA hebben intussen het initiatief genomen tot een groot maatschappelijk debat. Het startevenement vindt plaats op dinsdag 22 maart. De wkk-producenten zijn daar blij om, maar betreuren dat het initiatief zo laat komt. Intussen heeft COGEN Vlaanderen een grondige evaluatie doorgevoerd van het wkc-systeem. Het eindrapport wordt over twee weken voorgelegd aan het Wkk-Overlegplatform. Dat kan gebruikt worden als input voor de maatschappelijke discussie. COGEN Vlaanderen wil dus positief meewerken aan het maatschappelijk overleg.

2. Bespreking

Een veelgehoorde kritiek op de groenestroomcertificaten en de wijzigingen in het Energiedecreet betreft het gebrek aan voorafgaand overleg, stelt de heer *Hermes Sanctorum*. Is er overleg geweest rond de wkc's? Een overaanbod van 5,8 miljoen wkc's is inderdaad enorm. Dat betekent dat het quotum erg sterk moet stijgen. Een overschot heeft een onmiddellijke invloed op de marktwaarde. Van zodra een bepaalde drempel is overschreden, stort de markt in. Het commissielid vraagt vanaf welke drempel er geen bijkomend effect meer is op de marktwaarde.

De heer *Jean-Pierre Lemmens* antwoordt dat er ruim overleg is geweest met de overheid. Dat overleg verloopt hoofdzakelijk via het VEA en de VREG, die als waarnemer in het overlegplatform zitten. Voor de overheid is het wel moeilijk om snel te reageren op de signalen die op dat overlegplatform worden gegeven. Doordat de quota decretaal vastliggen kan men ze niet op een eenvoudige manier wijzigen.

Wat de tweede vraag betreft, noemt men het certificatsysteem doorgaans een marktsysteem, maar het gaat om een heel gelimiteerde markt, met enkel de warmtekracht en geen alternatieve producten. Het is bovendien een regionale markt: men kan de certificaten niet uitwisselen met Wallonië of Brussel en al zeker niet met het buitenland. Wie zegt dat dit een marktsysteem is, neemt eigenlijk wensen voor werkelijkheid. Als men het toch een marktsysteem wil noemen, dan is het een uitermate gestuurd marktsysteem. De quota zijn het enige element waar men vat op heeft. Als men een marktwerking wil, dan moet men er dus voor zorgen dat de quota soepel kunnen worden aangepast.

III. HOORZITTING MET BELPV

1. Presentatie

De heer *Johan Konings*, voorzitter ad interim van BelPV, heeft de bedoeling deze organisatie te professionaliseren als een vzw.

De spreker illustreert de evolutie van de markt van de elektrische zonnepanelen aan de hand van twee grafieken, die gebaseerd zijn op cijfers van de VREG. Het jaar 2006 was het beginjaar van een zonnepanelenindustrie, vooral voor kleinere installaties. Sindsdien was er een gestage groei, met een piek in 2009 en een terugval in 2010.

De evolutie in 2009 is vooral het effect van de verlaging van de kostprijs van de aanmaak van een groenestroomcertificaat. Door allerlei discussies binnen de regering werd er in 2008 niet beslist om die prijs te verlagen. Daardoor bleef die vrij hoog in vergelijking met de kostprijs van de systemen in 2008. In 2009, toen de kostprijs van de systemen daalde, was er een enorme boost van het aantal installaties van zonnepanelen. Op dat ogenblik werden ook grote installaties opgericht met zonnepanelen op landbouwgrond. De vraag is of dit wenselijk is in Vlaanderen. Met deze installaties kon men immers vijf megawattpiek injecteren in het net, wat leidde tot overbelastingen.

Zonne-energie kan worden geproduceerd nabij de locatie waar ze wordt geconsumeerd. Daarom werd de gemiddelde grootte berekend van de installaties die werden gebouwd tussen 2006 en 2010. In 2006 was er een gemiddelde van 5 kilowatt piekvermogen. In 2009 heeft een aantal grote bedrijven grote installaties opgezet. Dan is er een stijging van de gemiddelde grootte. Daarna is er opnieuw een daling. Weldra zullen er 100.000 zonne-energieproducenten zijn. In 89,5 percent van de gevallen gaat het om een installatie van minder dan 10 kilowattpiek. Daarvoor zijn zestig zonnepanelen nodig. Een gemiddelde installatie is op dit ogenblik goed voor 3 tot 4 kilowattpiek. Op dit ogenblik zijn de meeste zonnepanelen geïnstalleerd bij particulieren en kmo's.

De prijsverlaging van de certificaten van 450 naar 330 euro heeft een effect gehad op de markt. In 2010 is er een belangrijke terugval geweest in vergelijking met 2009. Die heeft geleid tot een rationalisering van de manier waarop de panelen op de daken worden gezet. Intussen is de kostprijs van de systemen sterk verminderd. Dat is te wijten aan het stilvalen van de Spaanse markt en de maatregelen tegen oversubsidiëring op de Duitse markt. Doordat er meer zonnepanelen worden geproduceerd, dalen de prijzen van de installaties.

In het vierde kwartaal van 2010 werden de plannen voor een decreetswijziging bekendgemaakt. De sector was verrast door de snelheid waarmee men tot conclusies gekomen was. BelPV was onvoldoende georganiseerd om op een professionele manier met dergelijke

beleidswijzigingen om te gaan. Binnen BelPV was er een goede vertegenwoordiging van de vele kleine installatiebedrijven, maar de organisatie slaagde er niet in om ook de belangen van de grote bedrijven te behartigen. Daardoor was de communicatie niet altijd optimaal.

Uit de gesprekken is gebleken dat er een nieuwe VITO-studie is over de onrendabele toppen voor de groenestroomcertificaten. Op basis van een aantal marktparameters gaat die studie na waar er sprake is van oversubsidiëring. Sommige van die parameters zijn echter niet conform met de ervaringen van de sector. Ook uit het overleg met externe consultants die voor banken werken, bleek dat bijstellingen noodzakelijk zijn.

De daling van de minimumprijs die in het ontwerp van decreet werd geformuleerd, heeft in de sector voor heel wat stress gezorgd. Een duizendtal bedrijven, veelal kmo's, hebben het er moeilijk mee. Het gebrek aan overleg belemmert de ontwikkeling van de bedrijven in deze sector, daar het een langetermijnvisie uitsluit. De zonnepanelenindustrie evolueert snel aan de kostprijzijde, maar heeft ook behoefte aan een zekere stabiliteit en aan een langetermijnvisie. Particulieren moeten gedurende twintig jaar kunnen blijven terugvallen op de service van hun installateurs. Dan moet men de installateurs ook gedurende een lange termijn een toekomst kunnen bieden.

BelPV is het ermee eens dat oversubsidiëring altijd slecht is binnen een duurzaam beleid. Dan wordt er immers te opportunistisch omgegaan met zonne-energie en handelen particulieren en bedrijven niet langer vanuit een langetermijnvisie. Op dit ogenblik kan men in Vlaanderen echter nog niet spreken van een misgroei. In Spanje heeft men wel moeten ingrijpen. Daar dreigt nu een hele sector ten onder te gaan. Vandaag is er in Spanje onvoldoende industrieel weefsel om de betrouwbaarheid van de zonnepanelen gedurende twintig jaar te garanderen.

De ontworpen daling van de minimumprijs noemt BelPV overdreven. BelPV verkiest een model dat in verhouding staat tot de kostprijzen. Zo kan men met minder steun over twintig jaar meer stabiliteit creëren voor het industriële weefsel van installatiebedrijven en tegelijk de nodige zekerheid geven aan de eigenaars.

Het ontwerp van decreet voorziet in een daling per kwartaal. Dat is een bijzonder strak ritme, dat veel rechtsonzekerheid zal veroorzaken. Tussen het eerste gesprek met een klant en de effectieve installatie van de zonnepanelen gaan vaak meer dan drie maanden voorbij. De steun is echter gebaseerd op een installatie binnen hetzelfde kwartaal. Daardoor heeft men in de praktijk minder dan anderhalve maand om een volledige installatie op te leveren.

Buitenlandse spelers beloven soms in de laatste maand dat een aansluiting mogelijk zal zijn. Als het niet lukt, beroepen ze zich op overmacht. Dat leidt telkens tot discussies tussen de klant en de installateur. Vroeger deed dit fenomeen zich aan het einde van elk jaar voor. Daarom heeft de Vlaamse Regering een overgangsmaatregel uitgewerkt waarbij de installateurs twee maanden extra kregen om de installaties op te leveren. Een dergelijk fenomeen zal men nu elk kwartaal zien.

Het vastklikken op een bepaald niveau is nu gebaseerd op de keuring op het einde van het bouwtraject. De beslissingen van de klant en van de installateur gebeuren echter bij het begin van het traject. Als men zich daarop vastklikt en een termijn bepaalt waarbinnen het systeem moet worden gebouwd, komt men tot een veel stabielere situatie. Als de installateur het binnen die redelijke termijn niet haalt, dan kan de verantwoordelijkheid voor de minderinkomsten van de klant bij de installateur gelegd worden. Dan kan er een boeteclausule in werking treden.

BelPV wil een partner zijn van de overheid in de strijd tegen de oversubsidiëring. Het voorliggende ontwerp van decreet zal een belangrijke impact hebben op de leefbaarheid

van de sector op lange termijn. De heer Konings hoopt dat de aangekondigde evaluatie van het systeem in 2011 zal leiden tot een beter alternatief systeem, waarbij men met minder middelen meer stabiliteit zal kunnen organiseren.

Op basis van een aantal parameters heeft BelPV enkele modellen uitgewerkt waarvan sommige niet zijn opgenomen in het VITO-model dat aan de basis van het ontwerp van decreet ligt. Er werd geen rekening gehouden met substantiële kosten zoals het onderhoud, de verzekering en de meterkosten. Ook de reductie van de cellen over twintig jaar, die een impact heeft op het rendement, is niet meegerekend. De mogelijke aanpassingskosten van de toekomstige netkoppelingen zitten evenmin in het model. Daardoor is de rendabiliteit die voorgesteld is in het VITO-model, toch iets te optimistisch.

BelPV vertegenwoordigt niet louter het standpunt van de installateurs. De organisatie deed ook een beroep op de adviseurs die vandaag de banken helpen bij de waardering van PV-installaties. De banken staan de financiering immers pas toe als de adviseurs zeggen dat het gaat om een rendabel project. Het voorliggende ontwerp van decreet impliceert prijsdalingen van 7 tot 15 percent. Om de te verwachten rendabiliteit van de installaties in te schatten werd een aantal simulaties gedaan bij kleine en grotere systemen, een van 25 kilowatt, een van 378 kilowatt en een van meer dan 1 megawatt. Voor systemen van minder dan 1 megawatt zal het moeilijk zijn om een rendement te halen van meer dan 10 percent, wat vaak nodig is om de bank en de klant te overtuigen.

Het gaat hier om een mondiale markt. Vlaanderen moet de reductie van de certificaten en van de 'feed-in'-tarieven in Duitsland goed opvolgen en zijn beleid daarop afstemmen. Duitsland is toonaangevend in de wereldmarkt. Een daling van de tarieven in Duitsland is een signaal aan de producenten dat de productieprijzen moeten dalen. Een daling van de tarieven die drastischer is dan in Duitsland, zal zwaar wegen op de sector. De installateurs in de Vlaamse regio wegen immers onvoldoende zwaar om prijsaanpassingen af te dwingen.

Voor systemen van meer dan 1 megawattpiek dalen de rendementen nog steiler. Met een prijsdaling van 15 percent is de ontwikkeling van dergelijke systemen vanaf 2012 niet langer mogelijk. Grote bedrijven kunnen met zonnepanelen weliswaar slechts een klein aandeel produceren van de energie die ze nodig hebben, maar het gaat om energie die ze kunnen vastklikken op een vaste kostprijs. De aanpassing in het ontwerp van decreet kan leiden tot een economische handicap voor deze bedrijven.

Volgens de cijfers van de VREG werd in 2010 ongeveer 166 megawatt piekvermogen geïnstalleerd. Het cijfer voor 2010 zal echter nog wat groeien, want door allerlei omstandigheden worden bepaalde systemen met wat vertraging aangemeld.

Een kwartaalaanpassing is niet alleen voor klanten en installateurs problematisch. Ze legt ook een grote druk op de netbeheerders, aangezien die de netstudies moeten verrichten. Zij zullen immers een rol spelen in de rechtsonzekerheid die zal ontstaan.

De heer Konings verwacht dat er in het eerste en het tweede kwartaal van 2011 heel wat installaties zullen plaatsvinden. De aanpassing van het decreet zou immers ingaan in de tweede helft van het jaar. De spreker gaat ervan uit dat er in de eerste helft van dit jaar meer dan 140 megawattpiek geïnstalleerd zal worden. Nu weegt dus een grote druk op de sector, maar na 30 juni kan men zich verwachten aan een enorme terugval.

Door de verlaging van de minimumprijs van 450 naar 350 euro per certificaat werd de eventuele wildgroei al weggesnoeid. De kostprijs van de energie hangt ook af van de interestvoeten bij investeringen. De vaste energieprijs zorgt voor stabiliteit in de budgetten van huishoudens en kleinere bedrijven.

BelPV heeft een aantal scenario's uitgewerkt. Het eerste scenario is de huidige regelgeving, het tweede is het ontwerp van decreet en het derde is het eigen voorstel, waarover BelPV overleg pleegt met het kabinet.

In 2009 werden nogal wat grote installaties gebouwd. Nu is er alleen nog een gestage groei van kleinere installaties. De groei van het aantal extra producenten van duurzame energie is voor 95 percent afkomstig van zonnepanelen. Particulieren en kmo's maken 98,5 percent uit van dat aandeel. Zij zorgen echter voor minder dan 12 percent van de totale kostprijs van de groenestroomcertificaten.

Momenteel wordt er vrij democratisch gewerkt. In principe kan iedereen zonnepanelen hebben. De aldus geproduceerde energie kan iedereen ten goede komen. De totale maatschappelijke kost is eigenlijk al gemaakt, want de meeste grote installaties zijn al gebouwd.

De drie scenario's hebben weinig invloed op de totale nettokost van de groenestroomcertificaten. Een grafiek toont de invloed op de energiefactuur van de gemiddelde burger. De impact van de zonnepanelen bedraagt een halve cent per kilowattuur. Voor een modaal gezin komt dat neer op ongeveer 24 euro per jaar. Dat is een marginaal bedrag als men het vergelijkt met het effect van mogelijke energiebesparende maatregelen. Tegelijk wordt de prijs van een groot deel van de energievoorziening, zeker in de residentiële markt, gestabiliseerd. De energie wordt ook duurzamer. Mettertijd zal deze evolutie ook leiden tot een kleinere belasting van de netwerken, omdat de producenten van zonne-energie die energie niet afnemen van het netwerk. Ook de energieverliezen die het gevolg zijn van transport over het netwerk, kunnen aldus worden voorkomen.

De heer Konings vat samen. Het verschil in impact op de energieprijs van de drie scenario's is gering. De zogenaamde wildgroei werd al aangepakt door de eerdere daling van de prijs van het groenestroomcertificaat. De mogelijke besparingen zijn marginaal, maar de ontworpen prijsdaling dreigt de privémarkt wel instabiel te maken. Daarom stelt BelPV voor om de kwartaalwerking te herzien.

BelPV bekijkt het voorstel ook in de bredere context van het overleg tussen alle actoren in de energiemarkt in zijn geheel. Vooraleer er te drastische beslissingen worden genomen voor de langere termijn, is er een stresstest nodig voor de volledige energieportefeuille. Duitsland moet een voorbeeld zijn voor Vlaanderen. Het heeft altijd een heel goed beleid gevoerd rond duurzame energie. Op een bepaald ogenblik is het ook marktleider geworden inzake PV. Het gevolg is een kleinere afhankelijkheid van externe en minder duurzame bronnen.

2. Bespreking

De heer *Hermes Sanctorum* betreurt dat de grootste criticasters van de zonne-energie niet aanwezig zijn in de commissie. In heel wat regio's, bijvoorbeeld in Zuid-Italië en Zuid-Spanje, is de zonne-energie al rendabel zonder ondersteuning. In het SERV-advies stond dat investeren in zonne-energie op dit ogenblik in Vlaanderen nog niet zo interessant is omdat die technologie nog niet helemaal op punt staat voor deze regio's. In Duitsland werd vorig jaar nochtans 8 gigawattpiek geïnstalleerd. Dat komt ongeveer overeen met een kerncentrale. Volgens de heer Konings werd de voornaamste kost van de zonne-energie al gemaakt. De heer Sanctorum wil graag nog wat meer argumenten in verband met de rendabiliteit.

De heer Konings merkte ook op dat het Vlaamse beleid onvoldoende is afgestemd op het Duitse. Hij wil weten hoe de situatie in Vlaanderen evolueert in vergelijking met de andere Europese landen. Wordt de daling van de ondersteuning in Vlaanderen sneller ingezet dan in de andere landen?

Mevrouw *Mercedes Van Volcem* veronderstelt dat de prijs van de zonnepanelen niet zal blijven dalen. De prijsdaling van de zonnepanelen is vooral gebeurd in de periode 2008-2010. Op drie jaar tijd zijn de prijzen met tweederde gedaald, bijvoorbeeld omdat de panelen geproduceerd worden in China. Het commissielid veronderstelt dat de bedragen van de groenestroomcertificaten rekening houden met de efficiëntie en de kostprijs van 2006. Daardoor is er een onverwachte boom geweest. Dat was goed voor de sector, maar het heeft een aantal onvoorziene effecten gehad. BelPV zegt dat de prijzen met 7 percent zullen dalen. Daarbij vertrekt het van 2011, maar eigenlijk moet men ook de prijsdaling van 2006 tot 2010 in rekening brengen.

Het lijkt mevrouw Van Volcem logisch dat zonnepanelen in Spanje en Italië rendabel kunnen zijn zonder subsidies. Daar is immers meer zon. De overheid subsidieert dus op dit ogenblik een onrendabele energie. Wat is het verschil tussen 2006 en vandaag inzake de efficiëntie van een zonnepaneel en wat zal het verschil zijn tussen 2011 en 2020? Dit moet immers een invloed hebben op de prijs van de groenestroomcertificaten.

De heer *Bart Martens* heeft begrepen dat 98 percent van de installaties kleiner is dan 10 kilowattpiek. Aan drie studiebureaus werd een tweede opinie gevraagd in verband met de rendabiliteit van de grotere installaties, die slechts 1,5 percent van alle installaties uitmaken. Het commissielid wil weten waarom dat niet gebeurd is voor de kleine installaties. Zijn de marges daar wel goed? Is het een optie om de steun voor de kleinere installaties te verminderen, ten voordele van de grotere installaties?

Uit de presentatie van Eandis is gebleken dat men zich afvraagt op wie de kosten voor de groenestroomcertificaten moeten worden verhaald. Hoe staat BelPV tegenover de allocatie van de kosten door de netbeheerders naar de verschillende doelgroepen van eindgebruikers?

De heer *Herman Daniëls*, ondervoorzitter van BelPV, antwoordt op de vragen van de heren Sanctorum en Martens en van mevrouw Van Volcem.

De ondervoorzitter vergelijkt de zoektocht van de PV-industrie naar de 'grid parity' met een zoektocht naar de heilige graal. Bij 'grid parity' wordt subsidiëring immers overbodig. Daarbij moet men steeds bedenken dat PV-energie bij uitstek decentraal ontstaat. De productie vindt plaats in de buurt van de consumptie.

De 'trias energetica' impliceert dat het er in de eerste plaats op aankomt de consumptie te verminderen. Verder moet men de productie zo duurzaam mogelijk maken en de transformatie optimaliseren. Als men niet moet transporteren is men op de goede weg. Als men een bepaalde regio een deel van zijn behoefte uit zonne-energie wil winnen, zal ze een decentraal net van kleine installaties nodig hebben. Dat net ontstaat in Vlaanderen nu al. Om het te kunnen bedienen is er een netwerk nodig van kleine lokale spelers, die op deze installaties kunnen terugvallen. Bij 'grid parity' zal zonne-energie een oplossing worden die iedereen zal willen. Aannemers en elektriciens zullen daarin op een bepaald ogenblik een rol spelen. Maar als wij wachten op de 'grid parity' om de evolutie op gang te brengen, dan zullen Duitse bedrijven over enkele jaren in ons land Chinese zonnepanelen komen installeren. Zo dreigen we het voordeel van de economische activiteit rond zonne-energie uit handen te geven.

In Zuid-Europa is er 'grid parity'. De zon schijnt er langer, maar bovendien zijn de energietarieven voor particulieren er zeer hoog. Het aantal uren zonneschijn heeft men niet in de hand. Als de energieprijzen snel stijgen, zal er echter spoedig 'grid parity' zijn. De meeste mensen willen dat zonne-energie deel uitmaakt van de energiemix van een regio. Volgens de installateurs van zonnepanelen wordt de prijs van de systemen voor de klant niet bepaald door de hoogte van de groenestroomcertificaten, wel door de competitie tussen de spelers op de markt. Dat leidt uiteindelijk tot een gunstig resultaat voor de eindklant.

De Duitse markt heeft een enorme groei gekend. Op een bepaald ogenblik heeft men beslist om daarin in te grijpen, op een manier die het voortbestaan van het industriële weefsel mogelijk maakt. In andere landen was de sector nog te jong voor een gefundeerd debat. Nederland is een typisch windland. Daar denkt men niet aan zonne-energie. Als het ooit met zonne-energie wil beginnen, zal het al een gigantische achterstand hebben. Frankrijk neemt versneld maatregelen om lokale bedrijven te bevoordelen en om te voorkomen dat buitenlandse bedrijven met de subsidie gaan lopen. Het oorspronkelijke Vlaamse Energiedecreet ligt in de lijn van wat Duitsland vandaag doet. De aanpassingen in het ontwerp van decreet zijn stringenter dan in de ons omringende landen. De sector moet professioneler worden in de manier waarop hij deelneemt aan de beleidsvorming.

In 2006 bedroeg de prijs van de groenestroomcertificaten 450 euro. Inmiddels is die prijs gezakt naar 330 euro. Op dit ogenblik zijn de installatieprijzen in Vlaanderen de laagste van heel Europa. In Vlaanderen zijn er verhoudingsgewijs namelijk heel veel installateurs.

Om de toekomstige evolutie van de prijzen van de zonnepanelen goed te kunnen inschatten moet men rekening houden met het feit dat de markt de voorbije maanden gedomineerd werd door Azië. Het ontwikkelen van een industrie rond zonnepanelen is voor China een prioriteit. De Chinese bedrijven werden zwaar gesubsidieerd. Die subsidiemaatregelen lopen stilaan af. Daardoor zullen de prijzen van de Chinese panelen stilaan normaliseren. EPIA veronderstelt dat de paneelprijzen nog met 7 percent zullen dalen. De andere installatiekosten zullen echter stijgen, onder meer door de stijgende prijzen voor grondstoffen als aluminium en staal. Op langere termijn zal de productie van zonnepanelen efficiënter worden. Zware prijsdalingen zijn echter niet meer te verwachten.

In zijn voorstelling heeft BelPV het voornamelijk gehad over het effect op bedrijfsprojecten. De residentiële projecten van particulieren kunnen op dit ogenblik nog steunen op de 40 percent fiscale aftrek op nationaal niveau. Daar zal de markt allicht niet zwaar teruglopen. Als de fiscale aftrek zou verminderen, zijn ook daar problemen te verwachten.

De heer *Johan Konings* verduidelijkt dat de berekeningen moeten illustreren hoe het rendement van de systemen daalt in de verschillende scenario's. Daarbij heeft men zich gebaseerd op zowel de certificaten als de prijzen van vandaag en dus niet op de certificaten van vandaag in combinatie met de prijzen van drie jaar geleden.

IV. HOORZITTING MET VOKA

1. Presentatie

De heer *Marc Van den Bosch*, senior advisor van het Voka-kenniscentrum, bespreekt eerst de doelstellingen inzake hernieuwbare energie. Voor 2020 gaat het om 13 percent hernieuwbare energie. In vergelijking met zijn potentieel heeft België wellicht de grootste extra last opgelegd gekregen. Er zijn dus ook extra kosten. Uitgedrukt in percent van het bbp is de kost voor de realisatie van de doelstelling voor hernieuwbare energie in België de op een na grootste van heel Europa. In vergelijking met het EU-gemiddelde liggen die kosten ongeveer een miljard euro per jaar hoger. Daarom zal men in België heel kosten-efficiënt moeten werken. Volgens het Planbureau bedraagt de impact van de doelstellingen inzake hernieuwbare energie op de elektriciteitsprijs voor een laagspanningsklant ongeveer 12 percent en voor een hoogspanningsklant ongeveer 17 percent. Bij de laagspanningsklant zitten in de distributietarieven immers nog heel wat andere elementen. Een klein deel van de extra kost – ongeveer 80 miljoen euro – wordt gecompenseerd doordat België iets meer inkomsten krijgt uit emissierechten.

Een streefdoel van 13 percent hernieuwbare energie veronderstelt dat er ongeveer 20 percent hernieuwbare elektriciteit op het net wordt gezet. Daarvoor zullen alle beschikbare bronnen moeten worden aangesproken. Als het de bedoeling is om 16 tot 20 terawattuur

elektriciteit te produceren, dan zal die aan de huidige certificatenprijs van 105 euro per megawattuur leiden tot een meerkost van 1,6 tot 2 miljard euro per jaar in 2020. Een eventuele stijging van het verbruik tot 100 terawattuur in 2020 zou leiden tot een meerprijs van 16 tot 20 euro per megawattuur. Dat is meer dan de raming van het Planbureau. Een certificatenprijs van 100 euro per megawattuur ligt in lijn met Wallonië en met de offshore-productie. In 2010 loopt de totale kost van de ondersteuning op tot ongeveer 450 miljoen euro per jaar. In de toekomst zal dat bedrag verder stijgen. De gemiddelde kost per certificaat is op dit moment trouwens niet 100 maar 150 euro. Sommige technologieën zijn duurder dan de marktprijs. Als men dit extrapoleert, komt men uit op een bedrag dat zelfs nog 50 percent hoger ligt dan de bovenvermelde 1,6 tot 2 miljard euro. Het is belangrijk de totale kostenstijging in bedwang te houden.

Een van de uitgangspunten voor de toekomst is de kostenefficiëntie. De doelstellingen voor hernieuwbare energie en klimaat mogen niet los staan van elkaar. Daarom kan de steun het best worden uitgedrukt per vermeden ton CO₂. Een volgende doelstelling is de effectiviteit. Die impliceert dat de doelstellingen worden gerealiseerd en dat er een stabiel kader worden uitgewerkt. Een derde doelstelling is de duurzaamheid op lange termijn. Voor Voka impliceert dat het inzetten van meerdere technologieën, de betaalbaarheid voor de consument en een voldoende draagvlak bij de bevolking. Ten slotte mogen de maatregelen niet belemmerend werken voor de elektriciteitsmarkt.

De discussie over de studie van de onrendabele toppen kan als volgt worden samengevat. De consument vindt dat hij te veel betaalt en dat de onrendabele top te hoog wordt ingeschat. De producent vindt dan weer dat die top te laag wordt ingeschat. Uit de discussies blijkt dat de verhouding tussen eigen vermogen en vreemd vermogen grote effecten kan hebben op de inschatting van de prijs van elektriciteit of biomassa. In de toekomst zal men een beroep moeten doen op financiële experts om de methode van de onrendabele toppen aan te vullen en moeten berekenen hoeveel steun er wordt verleend en gedurende welke tijd, ongeacht de technologie waarvoor men uiteindelijk kiest.

In de verschillende studies werd het potentieel voor PV-energie zeer uiteenlopend ingeschat, tussen 0,1 en 2 terawattuur. Op dit ogenblik worden de prognoses van 0,1 en 0,6 al overschreden. Daardoor zou de meerkost van de ondersteuning voor de elektriciteit wel eens hoger kunnen zijn dan 20 euro per megawattuur. PV-installaties ontvangen nu reeds 40 percent van de totale ondersteuning van de hernieuwbare energie. Daarom staat Voka achter de verlaging van de steun. In de toekomst moet men nog meer mikken op een technologie met meer toegevoegde waarde voor Vlaanderen. Onder meer bij IMEC liggen er mogelijkheden.

Omwille van de kostenefficiëntie zal biomassa in de toekomst zeker een rol moeten spelen. Voor een nieuwe of omgebouwde centrale werd een beperking van het aantal certificaten ingevoerd. Zonder een verlaging van de quota komt dat de verbruiker echter niet ten goede. De aan de consument doorgerekende prijs blijft immers dezelfde. Men moet er wel voor zorgen dat er niet te veel concurrentie komt voor het gebruik van biomassa als product, bijvoorbeeld in de houtspaanderindustrie.

In het voorliggende ontwerp van decreet wordt de boeteprijs verlaagd. Voka steunt die verlaging. De boeteprijs is immers bepalend voor de kostprijs voor de consument, want de kost voor de consument is de boeteprijs vermenigvuldigd met het aantal certificaten. Het effect van de verlaging van de boeteprijs zou ongeveer 140 miljoen euro bedragen voor de hele periode. Het tegenargument is dat de verlaging van de boeteprijs neerkomt op een retroactief ingrijpen in investeringen, waardoor een risico ontstaat voor de rendabiliteit daarvan. Als de continuïteit van een investering in het gedrang zou komen, kan men een oplossing zoeken die het voordeel van de verlaging van de boeteprijs voor de consument niet volledig teniet zou doen. Indien het voor een bepaalde technologie niet mogelijk zou zijn om te werken aan een bepaalde boeteprijs, dan kan men de kosten gedeeltelijk

compenseren. Men hoeft daarvoor echter niet de hele besparing van de consument in het gedrang te brengen.

Bij wkk doet zich een enorm overaanbod aan certificaten voor. Nochtans is wkk heel kostenefficiënt en veroorzaakt deze technologie de laagste kosten per vermeden ton CO₂. De quotumuitbreiding was dan ook noodzakelijk. Er komt extra zekerheid voor de producent door de verhogingen van de minimumprijs. Door de boeteprijs te verlagen geeft men ook iets terug aan de consument. Die verlaging betekent volgens de heer Van den Bosch echter geen volledige compensatie.

De heer Van den Bosch concludeert dat de ontworpen wijzigingen aan de wkk-ondersteuning noodzakelijk zijn. Voka zou de quota voor wkk in de toekomst graag stabiel zien blijven. De minimumgarantie voor wkk op het transportnet is noodzakelijk en is wellicht ook mogelijk op het Vlaamse niveau. Voor de industriële gebruiker zou er voor de wkk-certificaten degressiviteit kunnen worden ingebouwd, zoals al het geval is voor de groenestroomcertificaten.

Zowel voor de producenten als voor de gebruikers bevat het ontwerp van decreet nuttige elementen. Een fundamentele herziening blijft echter nodig. Bij het overleg dat binnenkort wordt opgestart, moeten een aantal principes vooropstaan. De technologieën met de laagste kost per bespaarde ton CO₂ moeten worden gepromoot. De kosten voor de verbruiker moeten in de hand worden gehouden. Na de huidige aanpassingen moet men stabiliteit realiseren voor de investeerders. Een gedifferentieerde steun per technologie volgens onrendabele top is daarbij een mogelijkheid. Die moet echter geregeld worden herzien, en niet alleen door VITO. De steun in de vorm van groenestroomcertificaten moet bovendien worden beperkt in de tijd, eventueel gediversifieerd per technologie.

2. Bespreking

Mevrouw *Irina De Knop* wil verduidelijking bij het overzicht van het aandeel van de verschillende technologieën in de totale hoeveelheid hernieuwbare energie. De heer *Marc Van den Bosch* bevestigt dat zonne-energie 14 percent van de certificaten oplevert maar 41 percent van de ondersteuning krijgt. Biomassa krijgt 36 percent van de certificaten en slechts 20 percent van de ondersteuning: het levert meer elektriciteit op tegen een lagere prijs.

De heer *Bart Martens* verwijst naar de opmerking van de heer Van den Bosch dat de versnelde daling van de boeteprijs een goede zaak is voor de consument, maar dat door de retroactieve werking de rendabiliteit van bepaalde investeringen in het gedrang kan komen. De exploitanten van een aantal nieuwe installaties bevestigen dat. Ze hebben contracten afgesloten met leveranciers waarbij de waarde voor de verkoop van de certificaten gelieerd is aan de geldende boeteprijs. Daardoor zal de daling van de boeteprijs leiden tot een aanzienlijke daling van de inkomsten voor de installaties.

Het commissielid zou graag wat verduidelijking krijgen bij de suggestie die niet het volledige voordeel voor de consument teniet zou doen. De vertegenwoordigers van ODE hebben zopas voorgesteld om voor de bestaande biomassa-installaties een gegarandeerde minimumprijs van 105 euro aan te houden. Is dat ook de oplossing die Voka voor ogen heeft?

De heer *Marc Van den Bosch* bevestigt dat dergelijke oplossingen mogelijk zijn. Men moet echter goed nagaan over welke soort installatie het gaat. Het kan gaan om een kleine verhoging van het interne rendement. Als installaties echt in de problemen komen, moet het beleid in samenwerking met VITO een plan uitwerken. De heer *Bart Martens* wil weten welke criteria daarbij kunnen worden gehanteerd. De heer *Marc Van den Bosch* denkt aan een verfijning van de onrendabeletoppenstudie.

De heer *Hermes Sanctorum* meent dat de steun voor een aantal technologieën in de praktijk zal moeten stijgen, onder meer op basis van de onrendabele toppen. Het commissielid denkt daarbij onder meer aan het voorstel voor een steun van 105 euro per megawattuur voor de biomassa. Dat zal ook gelden voor andere technologieën als de boeteprijs blijft stijgen. Het effect van de boeteprijs op de consument is ook in de hoorzitting van gisteren aan bod gekomen. De leveranciers rekenen de boeteprijs door aan de consument.

De heer *Marc Van den Bosch* preciseert dat de berekening van de boeteprijs op twee zaken is gebaseerd. Van het totale aantal certificaten werd het aantal groenestroomcertificaten afgetrokken omdat die onder de regeling van de netbeheerders vallen. Als de marktprijs enigszins zakt, zal er iets meer doorgerekend worden via het nettatarief. In het andere geval wordt dat effect verrekend in het certificaat, wat op hetzelfde neerkomt.

In zijn berekeningen is de spreker ervan uitgegaan dat ongeveer 25 percent van de leveranciers voor 100 percent doorrekent aan boeteprijzen, en 75 percent aan ongeveer 85 percent van de boeteprijs. Het nieuwe ontwerp van decreet zal het doorgerekende boetepercentage nog doen stijgen, veronderstelt de heer Van den Bosch.

De heer *Hermes Sanctorum* vraagt zich af of de consument er niet meer bij gebaat zou zijn als de leverancier de uiteindelijke aankoopprijs van de certificaten zou moeten doorrekenen in plaats van de boeteprijs. De heer *Marc Van den Bosch* vreest dat de overheid daar relatief weinig aan kan verhelpen. In principe is men zelfs niet verplicht deze berekening te vermelden op de factuur. Het is een commercieel gegeven. De klant moet naar het geheel kijken. De totale prijs van het systeem is de boeteprijs vermenigvuldigd met het aantal certificaten. Een quotumverhoging betekent een verhoging van de kostprijs voor de consument, een boeteverhoging eveneens.

De heer *Hermes Sanctorum* is het ermee eens dat de kostenefficiëntie een belangrijke parameter is in de discussie. Vanuit dat standpunt komt biomassa nogal gunstig voor de dag. De wetgever moet echter ook rekening houden met maatschappelijke criteria, die een complexer verhaal opleveren. De theoretisch vermeden CO₂-uitstoot komt immers niet helemaal overeen met de werkelijk vermeden uitstoot. Ook het gebruik van de primaire grondstoffen moet een criterium vormen.

De heer *Marc Van den Bosch* is het daarmee eens. De helft van de groene stroom is afkomstig van biomassa. Voka heeft leden in verschillende types van bedrijven, zowel bedrijven die de biomassa gebruiken om er elektriciteit mee te produceren als bedrijven die er liever producten van maken. Uit alle studies blijkt dat biomassa een belangrijke rol zal spelen. De andere bronnen van groene stroom zijn namelijk intermitterende bronnen. Biomassa is zowat de enige energiebron die kan zorgen voor een constante productie.

Mevrouw *Mercedes Van Volcem* mist in deze uiteenzetting aandacht voor de aanpassing van de steun voor groene stroom. Als men 20 percent groene stroom moet hebben, dan is dat dure energie. Gezien het beperkte potentieel voor groene stroom in België, zullen de laatste percenten de duurste zijn. De overheid moet bijspringen. Door een vermindering van het totale energieverbruik zou het wel goedkoper worden om dat aandeel van 20 percent groene energie te realiseren. Qua kostenefficiëntie is dat volgens haar de belangrijkste factor.

Men zou alle spelers moeten aanmoedigen om efficiënter te worden. Door de daling van de prijs van de groenestroomcertificaten is er al enige druk in de richting van een grotere efficiëntie. Hoe kan de efficiëntie nog meer worden gestimuleerd? Daarbij mag men niet alleen kijken naar de prijs.

Biomassa is veel efficiënter. De verhouding tussen de ontvangen steun en de productie zit veel beter dan bij PV. Een biomassacentrale is vooral rendabel in een haven waar de aan-

voer van houtpellets de minste transportkosten vergt. Hoe kan men binnen het systeem rekening houden met deze elementen?

De heer *Marc Van den Bosch* is het ermee eens dat energie-efficiëntie het allerbelangrijkste criterium is. Daarom pleit hij voor een steun per vermeden ton CO₂. Energiebesparing is veel kostenefficiënter dan het opwekken van hernieuwbare energie. Voor de industrie bestaan er met dat doel convenants. Er zijn energieconsulenten voor de grote bedrijven. Voor de gezinnen zijn er premies bij de netbeheerders. Bij de bouw van nieuwe woningen wordt er al veel gedaan. Er is echter nog een groot potentieel om het energiegebruik te reduceren bij de bestaande woningen.

13 percent hernieuwbare energie bereikt men deels met hernieuwbare elektriciteit en deels met hernieuwbare warmte. In de studies ging men ervan uit dat er meer hernieuwbare elektriciteit zal zijn dan hernieuwbare warmte. Binnen het energieverbruik moet men een onderscheid maken tussen energiebesparing en elektriciteitsbesparing. Als de huizen in de toekomst heel goed geïsoleerd zijn, dan zullen warmtepompen interessanter worden. Daardoor zal het elektriciteitsverbruik stijgen, maar het energieverbruik dalen.

Op de markt kunnen dus verschuivingen optreden die op dit ogenblik niet allemaal in te schatten zijn. Ondanks besparingen is het mogelijk dat het elektriciteitspercentage nog zal stijgen. Technieken als CCS worden misschien wel haalbaar als men de elektriciteit centraal opwekt. Voor de biomassacentrales zijn er indicaties dat men beter evolueert naar grootschalige installaties die bijvoorbeeld in de havens gevestigd zijn. Ten eerste is er dan minder risico op hinder voor de omwonenden. Bovendien kan men ook denken aan hernieuwbare warmte. Ten slotte is grootschaligheid ook een voordeel als men iets wil doen voor de luchtkwaliteit. Bij de bespreking van een eventueel ontwerp van decreet rond hernieuwbare warmte moet met deze elementen rekening worden gehouden.

V. HOORZITTING MET FEBELIEC

1. Presentatie

De heer *Peter Claes*, bestuurder van FEBELIEC, deelt mee dat zijn organisatie de industriële verbruikers van elektriciteit en aardgas in België vertegenwoordigt. Het gaat om acht sectorfederaties en negentien industriële bedrijven, die samen 90 percent van het industriële verbruik van elektriciteit en aardgas uitmaken.

FEBELIEC streeft naar competitieve prijzen voor elektriciteit en aardgas, ondanks de meerkosten die het gevolg zijn van de certificaten voor groene stroom en wkk. FEBELIEC wil ook bijdragen tot de bevoorradingszekerheid van de energie in België. De energie moet proper, zeker en betaalbaar zijn. FEBELIEC ondersteunt de doelstellingen inzake hernieuwbare energie maar vindt dat die doelstellingen moeten kunnen worden gerealiseerd tegen de laagst mogelijke kost. Deze systemen worden namelijk niet betaald door de overheid maar door de verbruiker van elektriciteit. Op dit ogenblik wordt het geld dat ter beschikking wordt gesteld voor hernieuwbare energie of wkk, niet altijd op de meest efficiënte manier gebruikt.

De aanpassingen die worden voorgesteld in het voorliggende ontwerp van decreet zijn een stap in de goede richting, maar ze gaan niet ver genoeg. Bij de installatie van nieuwe zonnepanelen gaat men een engagement aan voor twintig jaar. Op dit ogenblik is er een hypotheek genomen van 5,5 miljard euro om de zonnepanelen die eind dit jaar op de Vlaamse daken zullen staan, gedurende de volgende twintig jaar te financieren. Die 5,5 miljard euro staan tegenover een elektriciteitsopwekking van 1,3 terawattuur. De kost per vermeden ton CO₂ bedraagt volgens de berekeningen van FEBELIEC ongeveer 750 euro. Vandaag bedraagt de marktprijs voor CO₂ ongeveer 15 euro per ton. De heer Claes is ervan overtuigd dat zonne-energie ooit een zeer belangrijk aandeel zal uitmaken van de energievoorziening, maar vandaag is het nog altijd een zeer dure vorm van energie.

Ook de boeteverlaging en de aanpassingen voor biomassa gaan volgens FEBELIEC niet ver genoeg. Een grafiek toont de meerkost van de verschillende technologieën in de periode van 2002 tot 2008. De boeteprijs is voor alle technologieën dezelfde, hoewel ze een verschillende meerkost hebben in vergelijking met de marktprijs voor elektriciteit. Uit die grafiek dient men vier cijfers te onthouden. (1) De boeteprijzen bedragen 125 euro per ontbrekend certificaat. (2) De waarde van de certificaten is door de jaren heen rond de 107 euro blijven schommelen. (3) Wat de leveranciers reëel doorrekenen bedraagt gemiddeld ongeveer 100 euro per certificaat. (4) De reële kost van het huidige systeem van groene stroom is ongeveer 75 euro per geproduceerd megawattuur.

Het boeteniveau heeft een duidelijke invloed op de waarde van het certificaat en op de prijs voor de consument. Een daling van de boeteprijzen is, naast een verlaging van de quota, de enige mogelijkheid om de consumptieprijs te drukken. Het verbaast de heer Claes overigens wie allemaal pleitbezorger blijkt van hoge boetetarieven.

Ook op het vlak van wkk gaan de ontworpen wijzigingen niet ver genoeg. De impact op de kosten voor de gebruiker is nog altijd heel hoog. Voor de industriële gebruiker is er geen degressiviteit van de certificaatplicht. De kosten worden ook aan hen volledig doorerekend. FEBELIEC vindt het al evenmin aanvaardbaar dat de doelstellingen tussendoor worden aangepast. Een hoogspringer zou ook benadeeld zijn als de lat nog tijdens zijn sprong hoger wordt gelegd.

De spreker formuleert een aantal voorstellen voor een verdere verbetering van de systemen. Een eerste voorstel is dat de steun zou worden gekoppeld aan de reële meerkost per technologie. De afgelopen jaren heeft men dat nagelaten. Daardoor is er voor de verschillende technologieën een gemiddelde oversubsidiëring van 30 percent ontstaan. Van de kost van 700 miljoen euro van het certificatenstelsel is in de periode 2002-2008 ongeveer 200 miljoen euro als pure winst naar de producenten gegaan. Dat bedrag heeft niet geleid tot productie van bijkomende groene stroom. FEBELIEC is ook voorstander van een stabiel kader, maar het moet in de eerste plaats een goed kader zijn.

Een volgende grafiek betreft de koppeling van de steun aan de elektriciteitsprijs. De inkomsten van groene stroom voor een producent bestaan uit de inkomsten uit certificaten en de inkomsten uit de verkoop van elektriciteit. De laatste jaren heeft de elektriciteitsprijs geschommeld tussen 35 en 85 euro per megawattuur. De steun bleef echter dezelfde.

Er werd ook al enkele keren geopperd dat de steun zou moeten worden beperkt in de tijd. Als een installatie afgeschreven is, ligt de meerkost ten opzichte van de marktprijs immers lager.

Ten slotte benadrukt de bestuurder dat het belangrijk is om de elektriciteitsprijs betaalbaar te houden voor de industriële gebruiker. Voor de komende tien jaar is er een extrapolatie gemaakt van de voorziene meerkosten op Vlaams en op federaal niveau. Bij ongewijzigd beleid zal die kost voor een gebruiker van 500 gigawattuur in de miljoenen euro's lopen. In Frankrijk is de meerkost voor een dergelijk bedrijf beperkt tot 500.000 euro, en als het gaat om een elektro-intensief bedrijf zelfs nog minder. In Nederland is de kost voor convenantbedrijven beperkt tot 107.000 euro en in Duitsland wordt voor de elektro-intensieve bedrijven een korting voor de financiering van de hernieuwbare energie toegestaan.

De heer Claes benadrukt ook dat het systeem van de groenestroomcertificaten transparanter moet worden. Daarbij denkt hij niet alleen aan de reële kost van de verschillende productie-eenheden, maar ook aan wat er wordt doorerekend door de verschillende leveranciers. De spreker vindt het onaanvaardbaar dat sommige leveranciers gewoon de boete doorrekenen aan de klant.

2. Bespreking

De heer *Hermes Sanctorum* stelt vast dat de verschillende actoren die betrokken zijn bij de sector van de groenestroomcertificaten, allemaal verschillende cijfers geven. Daardoor wordt het heel moeilijk om de toestand juist te interpreteren. De presentatie van FEBELIEC geeft de indruk dat de kosten van PV-ondersteuning exponentieel zullen stijgen. De PV-sector daarentegen stelde dat de grootste kost eigenlijk al gebeurd is en dat de bijkomende kosten nog zullen meevallen. Het commissielid wil weten waarop FEBELIEC zich heeft gebaseerd bij zijn berekeningen en hoe de verschillen met de andere cijfers te verklaren zijn.

De heer *Peter Claes* ziet geen verschillen tussen zijn cijfers en die van de PV-sector. FEBELIEC heeft zich gebaseerd op de cijfers van de VREG over het aantal megawattuur dat zal worden geproduceerd door de zonnepanelen die geïnstalleerd zijn tot eind 2010. FEBELIEC heeft zelf een inschatting gemaakt van wat er bijkomend zal worden geïnstalleerd in 2011. Dat cijfer werd vermenigvuldigd met de minimumsteun waarin voor die zonnepanelen voorzien is, en dat voor een periode van twintig jaar. Zo komt FEBELIEC uit op een kost van 250 miljoen euro per jaar. Als men dat vermenigvuldigt met twintig dan is het verschil met de cijfers van de PV-sector niet zo groot.

De heer *Hermes Sanctorum* meent dat het cijfer ook afhangt van de evolutie van de bijkomende capaciteit. De heer *Peter Claes* betwist dat. De berekening is gebaseerd op het aantal installaties tot en met 2011.

Jan PENRIS,
voorzitter

Wim WIENEN,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

bbp	bruto binnenlands product
BelPV	sectorvereniging voor fotovoltaïsche zonne-energie
CCS	carbon capture and storage
CO ₂	koolstofdioxide
COGEN	Vereniging voor de promotie van warmte-krachtkoppeling
EPIA	European PhotoVoltaic Industry Association
FEBELIEC	Federation of Belgian Industrial Energy Consumers
gft	groente-, fruit- en tuinafval
IMEC	Interuniversitair Micro-elektronicacentrum
IWT	Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie
kmo	kleine of middelgrote onderneming
OBA	organisch-biologische afvalstromen
ODE	Organisatie voor Duurzame Energie
PV	fotovoltaïsch
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
VEA	Vlaams Energieagentschap
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
Voka	Vlaams netwerk van ondernemingen
VREG	Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt
wkc	warmtekrachtcertificaat
wkk	warmte-krachtkoppeling